

Procesnota
Complex Project Kluisbos

COMPLEX PROJECT

KLUISBOS

Naar een duurzame en evenwichtige invulling van gebiedsfuncties, inclusief de ecologische functies in het Kluisbos.

Versie: januari 2020

Leeswijzer: Deze versie is inhoudelijk gewijzigd ten opzichte van de vorige versie (juni 2017) vnl. met betrekking tot de delen 3, 4 en 5.

INHOUD

1	INLEIDEND HOOFDSTUK: PROCESNOTA ALS INFORMATIEF DOCUMENT	4
2	PROBLEEMDEFINITIE EN PROJECTDOELSTELLINGEN	5
2.1	Omschrijving van de problematiek	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.2	Doelstelling van het project	5
2.3	Voorstel projectgebied	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.4	Wat houdt de Keuze voor de procesaanpak van de complexe projecten in?	5
3	VOORSTEL VAN PROCESAANPAK	7
3.1	Eerste stappen in onderzoeksfase	7
3.2	Mogelijke knelpunten/risico-analyse	9
3.3	Actoren en belanghebbenden	10
3.4	Voorstel van samenwerkingsstructuur en procesorganisatie	11
4	COMMUNICATIE- EN PARTICIPATIETRAJECT	13
4.1	Informatieve kanalen	13
4.2	woordvoerderschap	13
4.3	communicatie- en participatieactiviteiten	13
4.4	Organisatie van de formele inspraak	14
5	FINANCIELE AFSPRAKEN EN PROTOCOL	14
5.1	Raming van de middelen m.b.t. het proces	14
5.2	Raming van de middelen m.b.t. de uitvoering (een globale inschatting)	15
5.3	Mogelijkheden voor publiek-private samenwerking (PPS)	15

1 INLEIDEND HOOFDSTUK: PROCESNOTA ALS INFORMATIEF DOCUMENT

Voorliggende procesnota is een informatief document voor burgers en betrokken actoren. De doelstelling van de nota is:

- Het verschaffen van informatie over de doelstelling en de procesaanpak van het project aan alle betrokken stakeholders, adviesinstanties, burgers, actiegroepen, bedrijven, overheden, ...;
- Weergeven hoe en wanneer inspraak kan worden geleverd en op welke plaatsen de informatie digitaal en analoog beschikbaar is;
- Beschrijven van de communicatieaanpak in functie van transparantie van het proces.

Een procesnota heeft geen formele status. Het is een evolutief document dat tijdens de loop van het proces geactualiseerd wordt. Zo blijft iedereen op de hoogte van de meest recente stand van zaken van het project. De procesnota is continu raadpleegbaar op de websites www.complexeprojecten.be en <http://www.kluisbergen.be/complexprojectkluisbos>.

De partners engageren zich voor een kwalitatieve invulling van de in de procesnota aangegeven acties, maar de niet uitvoering of laattijdigheid creëren geen rechtsgrond voor latere procedures. Het voorkeurs- en projectbesluit zijn wel beslissingen die rechtsgevolgen creëren.

Na dit inleidend hoofdstuk, gaat het **tweede hoofdstuk** in op de omschrijving van de problematiek en de doelstelling van het project.

Het **derde hoofdstuk** gaat dieper in op de noodzakelijke onderzoeken die onderdeel uitmaken van het studiewerk in de onderzoeksfase. Een tweede luik van dit hoofdstuk betreft het stakeholdersonderzoek, waarbij nagegaan wordt welke stakeholders actief betrokken worden tijdens de loop van het proces. Er wordt in kaart gebracht op welke wijze de actoren betrokken worden tijdens de loop van het proces. In een derde luik wordt een processtructuur opgebouwd. Tevens wordt het processchema met planning van de besluitvorming verduidelijkt.

In het **vierde hoofdstuk** wordt de focus gelegd op het geplande communicatie- en participatietraject. Hoe zal u als belangenactor gedurende de loop van het proces op de hoogte worden gehouden? Welke inspraakmomenten zijn er? Hoe kan een actor constructief meebouwen aan het project?

In het **vijfde hoofdstuk** wordt ingegaan op specifieke afspraken, zoals financiële afspraken en bevoegdheden.

2 PROBLEEMDEFINITIE EN PROJECTDOELSTELLINGEN

2.1 DOELSTELLING VAN HET PROJECT

Het complex project heeft als doelstelling te komen tot een evenwicht tussen de ecologische waarde van het Kluisbos, het publieke karakter van het bos en de relatie met de omliggende functies, waarbij tevens een oplossing wordt geboden voor diverse (ruimtelijke) problematieken, met name:

- de zonevreemdheid van de op de Kluisberg aanwezige bewoning, horeca en recreatie
- de zonevreemdheid van het (gemeentelijk) recreatieoord 'Kluisbos'
- de in SBZ gelegen, nog steeds geldende verkaveling uit 1963.

2.2 WAT HOUDT DE KEUZE VOOR DE PROCESAANPAK VAN DE COMPLEXE PROJECTEN IN?

De procesaanpak is gebaseerd op de procedure die in het decreet complexe projecten van 25 april 2014 werd uitgetekend, en omvat 4 fases (verkenningfase, onderzoeksfase, uitwerkingsfase en uitvoeringsfase) met drie beslismomenten (startbeslissing, voorkeursbesluit en projectbesluit) en twee openbare onderzoeken (ter voorbereiding van het voorkeurs- en projectbesluit). De onderzoeken en procedures verlopen op een geïntegreerde manier. De nieuwe aanpak betreft een werkwijze die steunt op participatie, openheid en overleg. Deze nieuwe aanpak beoogt een efficiënt en kwaliteitsvol proces, dat gericht is op de realisatie van een complex project binnen een aanvaardbare termijn en met een maximum draagvlak.

De nieuwe procesaanpak beoogt een efficiënt en kwalitatief proces met aandacht voor zes cruciale principes:

- Open communicatie
- Participatie
- Maatwerk
- Oplossingsgericht samenwerken
- Geïntegreerde aanpak
- Procesregie in handen van de actoren

Hieronder worden de verschillende fasen van de procesaanpak van de complexe projecten beschreven.

Fase 1: Verkenningfase

Een project vertrekt vanuit een probleemstelling of opportuniteit. Het doel van de verkenningfase is tweërlei. Enerzijds komt men tot een eenduidige **probleemdefinitie** en **projectdoelstellingen** die gedragen worden door zoveel mogelijk betrokkenen; anderzijds brengt men de grote lijnen van het proces in kaart. De doelstellingen van een complex project worden opgenomen in de startbeslissing, die het engagement inhoudt van één van de bevoegde overheden om een proces op te starten. Tijdens de verkenningfase wordt een procesnota

opgemaakt die een globale omschrijving inhoudt van de stakeholdersanalyse, het uitgestippelde participatie- en communicatietraject en de procesaanpak. Mogelijk worden ook samenwerkingsovereenkomsten opgemaakt wanneer verschillende overheden of belanghebbenden betrokken zijn.

Fase 2: onderzoeksfase

De onderzoeksfase van een complex project gaat van start als de startbeslissing, met een duidelijke projectdefinitie en doelstellingen, is genomen. Het doel van de onderzoeksfase is om de beste oplossing te filteren uit een brede waaier van mogelijkheden. Daarvoor moeten de verschillende oplossingen op een geïntegreerde manier onderzocht en afgewogen worden.

De alternatievenonderzoeksnota wordt opgemaakt bij de start van de onderzoeksfase. Deze nota geeft een beschrijving van de doelstellingen en de geografische werkingssfeer van het complexe project en bepaalt de reikwijdte van het geïntegreerde onderzoek. De nota beschrijft welke alternatieven er mogelijk zijn en hoe de effecten van het complexe project zullen onderzocht worden. Met de alternatievenonderzoeksnota wordt er voor gezorgd dat alle onderzoeken gelijktijdig kunnen starten met dezelfde informatie en basisgegevens. De alternatievenonderzoeksnota gaat ruimer dan het milieukundig onderzoek. Ook sociaal-economische en ruimtelijke thema's komen in deze fase reeds aan bod. De alternatievenonderzoeksnota geldt als kennisgeving waarop ingesproken kan worden. Op basis van het daaropvolgende geïntegreerde onderzoek worden alternatieven met mekaar vergeleken, om te komen tot één oplossing die het voorwerp zal uitmaken van het voorkeursbesluit.

Fase 3: uitwerkingsfase

De uitwerkingsfase van een complex project volgt op de goedkeuring van het voorkeursbesluit, die één mogelijke oplossing naar voor schuift. Het doel van de uitwerkingsfase is om dit voorkeursbesluit verder te concretiseren tot een realiseerbaar project en om de uitvoeringswijze te bepalen.

Bij de start van de uitwerkingsfase wordt de projectonderzoeksnota opgemaakt. Deze nota beschrijft enerzijds het project en de flankerende maatregelen die opgenomen zijn in het voorkeursbesluit. Anderzijds bepaalt deze nota wat het geïntegreerd effectenonderzoek op projectniveau moet omvatten. Daar waar het onderzoek in de vorige fase zich eerder op een strategisch niveau afspeelde, zal de focus nu op het eigenlijke projectniveau liggen.

Het projectbesluit is een beslissing van de bevoegde overheid over het geïntegreerd geheel van vergunningen, machtigingen, het bestemmingsplan en het actieprogramma. Het projectbesluit omvat ook aspecten van beheer en monitoring.

Fase 4: de uitvoeringsfase

De uitvoeringsfase van een project volgt op de goedkeuring van het projectbesluit. Het doel van de uitvoeringsfase is enerzijds om de werken zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. Anderzijds is het belangrijk om ook de nodige stappen wat betreft het beheer, de monitoring en de evaluatie van het project uit te voeren.

Samengevat houdt de keuze voor de procesaanpak van complexe projecten aldus in dat het proces op participatieve wijze gevoerd wordt. Het maatschappelijk middenveld, de burgers, verenigingen,... kunnen op deze wijze een bijdrage hebben in het te ontwikkelen project. Al van bij de uitwerking van de projectdoelstelling zijn bewoners op de hoogte van de doelstellingen. Betrokkenen kunnen desgevallend lokale problematieken of kansen weergeven. Een gedragen project biedt hierdoor meer kans op succes bij de goedkeuring ervan.

3 VOORSTEL VAN PROCESAANPAK

Binnen de gemeenteraad van de gemeente Kluisbergen werd op 1 juni 2017 de startbeslissing goedgekeurd. Hierdoor werd groen licht gegeven voor de volgende fase, de onderzoeksfase. Deze fase heeft als doel om de beste oplossing te filteren uit een brede waaier van mogelijkheden. Hiertoe zullen we alternatieve oplossingen met mekaar vergelijken om te komen tot een gemotiveerde afweging van die alternatieven in het voorkeursbesluit. Procesbegeleiding, gericht op participatie en draagvlakcreatie (incl. interactie met belanghebbenden) en ruimtelijke ontwerp onderzoek maken een belangrijk deel uit van de eerste onderzoeken en blijven de rode draad vormen in het vervolg van het geïntegreerd onderzoek.

3.1 EERSTE STAPPEN IN ONDERZOEKSFASE

Het opbouwen en vastleggen van een gemeenschappelijk onderzoekskader en het omschrijven van verschillende alternatieve oplossingen waren in het begin van de onderzoeksfase richtinggevend. Dit resulteerde in de alternatievenonderzoeksnota.

Er werd gestart met een online bevraging (uitgevoerd door Createlli), een ruimtelijke analyse (uitgevoerd door Maatontwerpers), ook werd advies ingewonnen van een juridische expert. Tijdens dit proces kwam het belang en het nut van mogelijkheden m.b.t. een ecosysteemdienstentrajec en gesprekken met eigenaars (interviewrondes) in het Kluisbos naar boven.

Online bevraging

Met een online-bevraging van de brede bevolking (uitgevoerd aan de hand van de citizen-app van Createlli) wilden we achterhalen op welke wijze mensen het Kluisbos bezoeken, wat ze er belangrijk vinden, welke functies ze meer of minder wensen. De online bevraging liep in het voorjaar 2018 (van 15 mei tot 30 juni) en leidde tot een 'consensus map'. Deze 'consensus map' visualiseert het belang dat 'tegengestelde' stakeholders hechten aan verschillende criteria in een complex project. Het toont een grote basis-consensus onder de stakeholders. De resultaten werden in een verslag verwerkt.

Tijdens de online bevraging werd een 1ste workshop voor geïnteresseerde burgers georganiseerd op 19 juni 2018.

Ecosysteemdiensten-traject

Ter aanvulling van de ruimtelijke analyse wordt een ESD-analyse uitgevoerd door het INBO, in functie van de visievorming en planning van het gebied. Ter integratie van een ESD-traject werden een actorenanalyse, een waarderingsworkshop en een workshop ter screening van de ESD-impact, geïntegreerd in de planning. Na opmaak van een ESD startlijst voor de actorenanalyse (30/11/2019), werd tevens een ESD waarderingsenquête uitgestuurd (van 22/2/2019 t.e.m. 8/03/2019). In 2019 werden de actorenanalyse en waarderingsworkshop (28/3/2019) afgerond. De workshop ter screening van ESD-impact zal geïntegreerd worden in het verdere onderzoek.

Interviewrondes

In twee interviewrondes werden eigenaars van percelen uitgenodigd tot een interview. Het was de bedoeling om de eigenaars voorafgaand aan de effectieve start van het geïntegreerd onderzoek te horen en de doelstellingen en mogelijkheden van het project vanuit hun specifieke context, perceptie en visie te exploreren.

Met uitzondering van 3 interviews, gingen alle interviews door op het gemeentehuis van Kluisbergen. De interviews op het gemeentehuis zijn afgenomen op 22 Mei 2018 (avond), 24 Mei 2018 (middag tot late avond) en 29 Mei 2018 (ochtend). Op het eind van elk interview las Jan De Kezel (Createlli) het verslag voor om grote misverstanden te vermijden. Na elk interview kregen de eigenaars binnen de 24 uur een verslag per email, met de vraag uiterlijk tegen 1 juni opmerkingen te geven. 2 Eigenaars hebben geen email en kregen het verslag per post.

Tijdens een 2de interviewronde (juni 2019), werd ook met eigenaars van bebouwde percelen in gesprek gegaan. Zo konden we ervoor zorgen dat de eigenaars al hun vragen konden stellen en hun visie konden geven m.b.t. de voorliggende alternatieven, zodat deze informatie verder meegenomen kon worden in het onderzoek. De exploratie gebeurde eerst tijdens een infomoment en infomarkt met deze eigenaars en andere geïnteresseerden op 18 juni 2019. Op de infosessie kon men zich reeds inschrijven voor een individueel gesprek. Daarop volgden gesprekken met geïnteresseerde eigenaars (op 26 juni (namiddag en avond), 27 juni (namiddag en avond), 1 juli (avond), 8 juli (avond), 9 juli (avond)). De gesprekken werden gevoerd door Jan

De Kezel van Createlli op 5 dagen verspreid over juni en juli. Per afgenomen gesprek maakte Createlli een kort verslag op.

De verkregen informatie uit de workshops en de gesprekken werden in een rapport en presentatie verwerkt. Omwille van privacy redenen worden de contactgegevens van de geïnterviewden niet vermeld.

De alternatievenonderzoeksnota kreeg in mei 2019 de goedkeuring voor publicatie van de financierende partners (de gemeente Kluisbergen, het departement Omgeving, het Agentschap Natuur en Bos en de provincie Oost-Vlaanderen). De verdere gedetailleerde beschrijving van de doelstellingen en alternatieven, alsook detailgegevens betreffende de geografische werkingssfeer van het complexe project, de bepaling van de reikwijdte van het geïntegreerde onderzoek en de effecten zijn van het complexe project, zijn terug te vinden in de alternatievenonderzoeksnota. De publieke raadpleging van de alternatievenonderzoeksnota liep van 11 juni 2019 tot 11 juli 2019. Parallel werd ook een adviesronde georganiseerd.

De richtlijnen voor het MER-onderzoek werden gepubliceerd op 20 december 2019. Het overwegingsdocument en de geactualiseerde alternatievenonderzoeksnota werden publiek gemaakt op 20 januari 2020.

Vervolgens kan het geïntegreerd onderzoek effectief aangevat worden, waarbij alle onderzoeken gelijktijdig kunnen starten met dezelfde informatie en basisgegevens.

Het geïntegreerd onderzoek zal de alternatieve oplossingen afwegen op strategisch niveau. Dit verloopt (zoveel mogelijk) geïntegreerd, in interactie met ontwerpend ruimtelijk onderzoek, op basis van (formele en informele) inspraak van alle belanghebbenden en van divers studiewerk. Het studiewerk zal de opmaak van een strategisch milieueffectenrapportage en een kosten-baten berekening voor verschillende alternatieve oplossingen omvatten.

De resultaten van de onderzoeken worden daarna samengebracht in een ontwerp van synthesenota. Op basis hiervan kan vervolgens een voorontwerp voorkeursbesluit worden opgemaakt, voor advies voorgelegd worden en in openbaar onderzoek gebracht worden. Daarna zal het geïntegreerde onderzoek gevalideerd worden en zal het voorkeursbesluit vastgesteld worden.

3.2 MOGELIJKE KNELPUNTEN/RISICO-ANALYSE

Mogelijke knelpunten en risico's worden best vooraf al ingeschat. Welke onzekerheden kunnen het proces bedreigen?

- De houding van de diverse private eigenaars in het projectgebied of andere actoren.
- Onvoorziene evoluties in het geïntegreerd onderzoek, die van invloed zijn op de tijdsplanning en het budget.

- Elke oplossing moet voldoen aan een passende beoordeling, rekening houdende met de ongunstige staat van instandhouding van het SBZ. De oplossing mag het realiseren van de prioritaire inspanningen in functie van het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen niet hypothekeren.
- Eventuele onzekerheden betreffende toekomstige grondverschuiving.

3.3 ACTOREN EN BELANGHEBBENDEN

Op basis van de ruimtelijke situering, de voorgenomen bestemmingen en de mogelijke functies in het plangebied werd een eerste lijst gemaakt van de relevante beleidsactoren. Naast elke actor werd ook weergegeven of die actor financiële middelen bijdraagt.

Actor	Inzet financiële middelen
Agentschap Natuur en Bos	JA
Provincie Oost-Vlaanderen	JA
Departement Omgeving	JA
Gemeente Kluisbergen	JA
Onroerend Erfgoed	
Departement Landbouw en Visserij	
Vlaamse Landmaatschappij	
Instituut Natuur- en Bosonderzoek (INBO)	
Boerenbond	
Algemeen Boerensyndicaat (ABS)	
Natuurpunt	
Omer Wattez	
BOS+	
Toerisme Vlaanderen/Toerisme Vlaamse Ardennen	
Regionale landschappen Vlaamse Ardennen, Veneco, Solva	
Waalse actoren: gemeente Mont de L'Enclus; Direction Nature et Forêts, Toerisme Henegouwen, de Provincie Henegouwen, Ideta, Parc Regionale, Noord-Franrijk.	

Met het samenstellen van het projectbureau, de stuurgroep en de klankbordgroep (zie verder) werd deze lijst aangevuld. Andere belangrijke actoren zijn onder meer de eigenaars van zonevreemde bouwpercelen, eigenaars van bebouwde percelen, eigenaars van horecazaken en kleinhandelszaken, sportclubs, scholen, jeugdbewegingen van in en rond Kluisbos, bewoners van in en rond Kluisbos.

3.4

VOORSTEL VAN SAMENWERKINGSSTRUCTUUR EN PROCESORGANISATIE

Procesverantwoordelijke

De procesverantwoordelijke (departement Omgeving, afdeling GOP) verzorgt de communicatie met het consortium KENTER, alsook de communicatie en informatie-uitwisseling met de teamleden/overheidspartners.

Het projectbureau

Het projectbureau volgt het geheel van werkzaamheden op tijdens de duur van het complex project. Het betreft dan de voorbereidende opmaak van documenten, de opvolging van de onderzoeksresultaten en de afstemming van onderzoeken, de timing van de verschillende stappen in het proces, het organiseren van inspraakmomenten zoals een workshop of klankbordgroep, ...

De financierende partijen zijn vertegenwoordigd in het projectbureau:

- Departement Omgeving (Afdeling GOP, directie Gebiedsontwikkeling);
- Agentschap Natuur en Bos;
- Gemeente Kluisbergen;
- Provincie Oost-Vlaanderen.

Naast de financierende partijen zijn ook andere specifieke partners in het projectbureau vertegenwoordigd zoals:

- Vlaamse Landmaatschappij (VLM);
- Instituut voor Natuur-en Bosonderzoek (INBO).

Stuurgroep

De stuurgroep is het richtinggevend orgaan waarin iedere financierende partij en elk lid van het projectbureau zetelt. In de stuurgroep zijn diverse andere partners betrokken, zowel vanuit het Departement Omgeving als vanuit andere departementen. Naast de leden van het projectbureau zijn ook leden van volgende organisaties betrokken:

- Departement Omgeving:
  - Afdeling GOP:
    - Dienst Bodembescherming;
    - Team MER;
    - Directie Omgevingsprojecten Oost-Vlaanderen;
  - Afdeling BJO, projectleiding instrumentendecreet;

- Toerisme Vlaanderen (TV);
- Onroerend Erfgoed (OE);
- Departement Landbouw en Visserij (LV);
- Vlaamse Milieumaatschappij (VMM);
- Mobiliteit en Openbare Werken (MOW).
- Sport Vlaanderen;
- Team Vlaams Bouwmeester

Het studieconsortium KENTER

Het projectbureau wordt ondersteund door een multidisciplinair team, onder leiding van de opdrachtnemer van het geïntegreerd onderzoek, KENTER. Koen Couderé treedt in deze opdracht op als projectleider en MER-coördinator. Hij is het aanspreekpunt voor de opdracht. Het multidisciplinair team bestaat uit :

- KENTER, onder meer gespecialiseerd in procesbegeleiding;
- Mico-effect, een ecologisch advies- & studiebureau;
- REBEL, een financieel adviesbureau;
- Adhemar Advocaten, advocatenkantoor;
- Maat Ontwerpers, een ontwerpbureau van stedenbouwkundigen en architecten;
- Createlli; ook gespecialiseerd in procesbegeleiding.

Klankbordgroep

Om breder te communiceren over de voortgang van het complex project wordt de klankbordgroep samengeroepen. Naast de leden van het projectbureau en de stuurgroep kunnen volgende maatschappelijk middenveldorganisaties en lokale personen deelnemen:

Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen, Centrum voor jeugdtoerisme, Natuurpunt, Toerisme Oost-Vlaanderen, Unizo, Bond Beter Leefmilieu, Algemeen Boerensyndicaat vzw, De Boerenbond, Milieufront Omer Watzet, Bosplus, Toerisme Vlaamse Ardennen, Horeca Oost-Vlaanderen, Steunpunt Korte Keten, Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing vzw, De Vlaamse Bosgroepen, Het Bosforum, Landelijk Vlaanderen vzw, Trage Wegen vzw, De Boskompanie, Kluisbergen, Diverse lokale geïnteresseerde instanties en personen (burgers, scholen, bibliotheek, ...).

4 COMMUNICATIE- EN PARTICIPATIETRAJECT

4.1 INFORMATIEVE KANALEN

Via de gemeentelijke website wordt over de voortgang van het complex project gecommuniceerd. Op deze centrale website worden de cruciale data aangekondigd. Verder zijn de formele documenten ook continu raadpleegbaar op de websites www-complexeprojecten.be en <http://www.kluisbergen.be/complexprojectkluisbos>.

4.2 WOORDVOERDERSCHAP

Het woordvoerderschap voor het complex project Kluisbos wordt opgenomen door de woordvoerder van het Departement Omgeving, Brigitte Borgmans.

4.3 COMMUNICATIE- EN PARTICIPATIEACTIVITEITEN

Op 15 mei 2017 werd een eerste algemeen informatiemoment georganiseerd om alle actoren te informeren over het traject van het complex project en de inhoud van de startbeslissing.

Op de workshop (19 juni 2018) in het recreatieoord werden alle geïnteresseerde burgers uitgenodigd. De resultaten werden verwerkt bij de ruimtelijke analyse.

De klankbordgroep van 7 september 2018 was gericht op het achterhalen van de belangen, randvoorwaarden, claims, bezorgdheden en opportuniteiten, die actoren m.b.t. een eerste analyse van het project ervaren. In dit verband werden ook diverse middenveldorganisaties, naburige Waalse gemeenten en instanties, eigenaars/Bewoners/ gebruikers, natuurverenigingen, actiecomités uitgenodigd.

De klankbordgroep van 28 maart 2019 stond volledig in het teken van het ontwerp AON. Er ging een workshop waardering ecosysteemdiensten aan vooraf.

Het infomoment AON (18 juni 2019) was gericht op het verschaffen van informatie bij de alternatievenonderzoeksnota. Het infomoment werd georganiseerd in de zaal De Brug, te Kluisbergen. Dit infomoment werd begeleid door U-force. De alternatievenonderzoeksnota werd gepresenteerd door het consortium Kenter. D.m.v. posters werden aandachtspunten uit de onderzoeksnota weergegeven.

In het vervolg van het proces zullen nog participatiemomenten gepland worden.

4.4

ORGANISATIE VAN DE FORMELE INSPRAAK

Het overwegingsdocument geeft een samenvattend overzicht van de raadpleging, de ontvangen inspraakreacties en adviezen, de antwoorden hierop en de aanpassingen aan de alternatievenonderzoeksnota die daaruit desgevallend voortvloeien. Dit overwegingsdocument is samen met een geactualiseerde AON (inclusief beslissing dienst MER over richtlijnen en scope) gepubliceerd. Op deze manier kunnen alle onderdelen van het geïntegreerd effectenonderzoek (ontwerpend, milieukundig, economisch, juridisch, enz.) op geïntegreerde en gelijkwaardige wijze (met dezelfde informatie en basisgegevens) aan bod komen en kan een geïntegreerde en weloverwogen afweging gebeuren van alternatieven op strategisch niveau.

Er kunnen nog twee openbare onderzoeken verwacht worden:

Een openbaar onderzoek in de onderzoeksfase: na het vaststellen van een ontwerp van voorkeursbesluit

Een openbaar onderzoek in de uitwerkingsfase: na het vaststellen van een ontwerp van projectbesluit

Tijdens het openbaar onderzoek kan iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon schriftelijk opmerkingen of bezwaren indienen bij de procesverantwoordelijke.

5 FINANCIËLE AFSPRAKEN EN PROTOCOL

Budgettaire en andere middelen zijn belangrijke voorwaarden om een proces kwalitatief in te vullen. De financiële middelen, noodzakelijk om de proces- en onderzoeks aanpak te realiseren werden vastgelegd in een protocol.

5.1

RAMING VAN DE MIDDELEN M.B.T. HET PROCES

De kosten voor het geïntegreerd onderzoek, in de onderzoeksfase worden geraamd op 82.595,00 euro. Ze worden op basis van een protocol gedeeld door de gemeente (10%), de provincie (10%), het Agentschap voor Natuur en Bos (40%) en het departement Omgeving (40%). Daarnaast worden de kosten voor de afname van de interviews gefinancierd vanuit de raamovereenkomst procesbegeleiding complexe projecten van het Departement Omgeving (maximumbedrag: 13.370,5 euro).

In dit bedrag werden enkele bijkomende kosten niet ingebegrepen. Dit betreft de kosten voor afname van de interviewrondes, de kost voor het ecosysteemdienstentrajec, de kost voor enkele interne overlegmomenten, de kost voor vertaling van de AON en de kost voor begeleiding van Uforce bij het informatiemoment. Behalve de vertaling van de AON, die door ANB opgenomen werd, werden de andere bijkomende kosten gedragen door het departement Omgeving.

5.2 RAMING VAN DE MIDDELEN M.B.T. DE UITVOERING (EEN GLOBALE INSCHATTING)

Het is op dit moment nog weinig realistisch om al een goed zicht te hebben op de uiteindelijke kostprijs van het initiatief. Het noodzakelijke budget voor de uitvoering hangt nauw samen met het alternatief dat gekozen zal worden in het voorkeursbesluit. Tijdens de onderzoeksfase zal de kost in beeld worden gebracht. De procentuele verdeling van de middelen m.b.t. het proces staat los van de noodzakelijke kosten voor uitvoering van het complex project. Financiële afspraken hierover maken deel uit van voorkeurs- en projectbesluit.

5.3 MOGELIJKHEDEN VOOR PUBLIEK- PRIVATE SAMENWERKING (PPS)

Indien er zich opportuniteiten voor doen in dit verband, zullen deze tijdens de onderzoeksfase in beeld gebracht worden.